

A tantárgy neve:	magyarul:	Hátrányos helyzetű tanulók az oktatásban				Kódja:	MK6HHTOA02PT19	
	angolul:	Socially disadvantaged students in education						
Felelős oktatási egység:		DE BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet Neveléstudományi Tanszék						
Kötelező előtanulmány neve:					Kódja:			
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		gyakorlati jegy	magyar	
Levelező	X	Féléves		Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Dr. Ceglédi Tímea			beosztása:	egyetemi adjunktus	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása:		
A kurzus célja, hogy								
a hallgatókat bevezessük a hátrányos helyzetű tanulókkal folytatott iskolai munkába. Három szinten kínálunk ismereteket, készségeket, képességeket, attitűdöket: 1) a tünetek, 2) az okok 3) és a megoldások szintjén.								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
Ismeri a hátrányos helyzet és a romológia fogalmait, a hátrányos helyzetű diákokkal és szülőkkel való kommunikáció gyakorlatias fogásait, a hátrányos helyzetű tanulókkal folytatott munkában partnerként fellépő szakember- és intézményhálózatot. Megismer támogató programokat.								
<i>Képesség:</i>								
Képes eligazodni a téma szakirodalmában, a hazai és nemzetközi gyakorlat során felhalmozódott szakmai tudásanyagban, továbbá a hátrányos helyzetű diákokat célzó támogatásokban, programokban, ösztöndíjakban, pályázatokban. Rendelkezik az életút támogatásra, pályaeorientációra, karriertanácsadásra vonatkozó képességekkel.								
<i>Attitűd:</i>								
Alkalmasság a reziliens szemléletmód alkalmazására a hátrányos helyzettel kapcsolatos mindennapos pedagógiai munkában. Alkalmasság a hátrányos helyzetű tanulók egyéni sikertörténeteinek és bevált iskolai programjainak keresztül megismert jó gyakorlatok pedagógiai tanulságainak feldolgozására és adaptálására.								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
Konkrét eseteleírások alapján képes a hétköznapi iskolai munka során jelentkező 1) tünetek beazonosítására, 2) a mögöttes álló tényezők okfeltárására, valamint 3) megoldástervek készítésére. Rendelkezik az egyéni és közösségi felelősségtudattal, felelősségvállalással. Felelősséget vállal az elvégzett munkáiért, tudatában van azok lehetséges következményeinek.								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
A kurzus során bevezetjük a hátrányos helyzet és a romológia fogalmait a jogszabályok és a pedagógiai munkához kötődő diszciplínák kontextusában, a kérdéskör legfőbb családi, társadalmi és iskolai összefüggéseit, különös tekintettel az oktatási egyenlőtlenségekre, az azok mögött álló tanulói, osztálytermi, iskolai, strukturális, családi és közösségi tényezőkre.								
Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek								
Megbeszélés, vita, kiselőadás, forrásfeldolgozás								
Értékelés								
A félév teljesítésének feltétele egy írásbeli dolgozat elkészítése és egy kiselőadás megtartása.								
Kötelező szakirodalom:								
Várnagy Elemér, Várnagy Péter (2000): A hátrányos helyzet pedagógiája. Comenius Bt., Pécs ISBN 963 9062 32 4 Orsós Anna (2015). A romológia alapjai. Pécsi Tudományegyetem. Ceglédi Tímea, Godó Katalin, Oláh Róbert (2019): Hátrányból reziliencia. Tananyag a Hátrányos helyzetű tanulók az iskolában c. kurzushoz. Debrecen: Debreceni Egyetem								
Ajánlott irodalom:								
Ceglédi Tímea & Hamvas László & Katona Csaba & Kiss Andrea & Torner Bernadett & Vas Sándor (2018): Ugródeszka lendülettel. Reziliens Wális szakkollégisták. Debrecen: Wáli István Református Cigány Szakkollégium Choli Daróczi József (1999): Romológiai alapismeretek. Corvinus Kiadó. Education: the situation of Roma in 11 EU member state (2014). European Union Agency for Fundamental Rights, Luxembourg. (FRA 2014) Esély(t) teremtő iskolák: Iskolai törekvések a hátrányos helyzetűek tanulási kudarcainak leküzdésére. – Budapest: OKI, 2003. – 322 p. – (Gyakorlatközelben) Eurofound (2017): Social mobility in the EU, Luxembourg: Publications Office of the European Union Research on Selected Roma Education Programs In Central & Eastern Europe. Final Report. 2001 Open Society foundations.								

Fejes József Balázs – Kelemen Valéria – Szűcs Norbert (2013). Szülők mentorálása a hátrányos helyzet átörökítésének megelőzése érdekében. Szegedi Tudományegyetem.

Forray R. Katalin (2006) (szerk.): Ismeretek a romológia alapképzési szakhoz. Tankönyv. Bölcsész Konzorcium.

K. Nagy Emese (2012): Több mint csoportmunka http://komplexinstrukcio.hu/files/Tobb_mint_csoportmunka.pdf

K. Nagy Emese: KIP-könyv I-II. http://kipkozpont.uni-miskolc.hu/content/cont_57077254534252.71481005/kip-konyv.pdf

Kállai Ernő és Kovács László (szerk.) (2009): Megismerés és elfogadás. Pedagógiai kihívások és roma közösségek a 21. század iskolájában. Nyitott Könyvműhely

L. Ritók Nóra (2007). Nézzünk körül együtt! Alsó tagozatos (elsősorban 3. és 4. osztályos) tanulók számára kidolgozott komplex oktatási-nevelés program kooperatív módszerekkel. sulinoVA Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht. Budapest.

L. Ritók Nóra (2008). Projektpedagógia a hátrányos helyzetű tanulók oktatásában Egy sikeres példa: Európa-projekt Berettyóújfalun. Budapest, Educatio

Nagy, M. (2009): „Tanári kompetenciák és a hátrányos helyzetű tanulók nevelése”. In: Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Sectio Paedagogica, 36. évf. 59–84. ISSN: 1789-8064

Réthy Endréné Vámos Ágnes (2006): A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése. Esélyegyenlőtlenség és méltányos pedagógia. ELTE

Sallai É (2008): Módszerek a hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének segítésére. Integrációs pedagógiai helyzetgyakorlatok. Munkafüzet. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság

Sallai É, Szilvási L, Trencsényi L. (2008): Módszerek a hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikerességének segítésére. Pedagógiai koncepció. Educatio Társadalmi Szolgáltató Közhasznú Társaság

Szabóné Kármán Judit (2012): A magyarországi roma/cigány értelmiség historiográfiája, helyzete, mentális állapota. Gondolat Kiadó, Budapest.

Torgyik Judit (2009): Jó gyakorlatok a multikulturális nevelés köréből. In Kállai Ernő és Kovács László (szerk.) (2009): Megismerés és elfogadás. Pedagógiai kihívások és roma közösségek a 21. század iskolájában. Nyitott Könyvműhely

Torgyik Judit, Karlovitz János (2006). Multikulturális nevelés. Budapest

Trendl Fanni – Varga Aranka (2015). Esélyegyenlőségi „jó gyakorlatok”. In Varga A. (szerk.). Esélyegyenlőség a mai Magyarországon. Pécsi Tudományegyetem.

V. Gönczi Ibolya (2015): Gyermekek- és ifjúságvédelem, a hátrányos helyzet kezelése. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen 143p.

Varga A. (szerk.). Esélyegyenlőség a mai Magyarországon. Pécsi Tudományegyetem.

Heti bontott tematika	
1.	Félévi tematika és a kurzus feladatainak megbeszélése, felvezető beszélgetés
	TE A félév áttekintése, a félév során felmerülő tematikai csomópontok megismerése
	Bevezetés: Érvek és alapfogalmak. Hátrányos helyzet.
	TE Multidiszciplináris érvek és alapfogalmak megismerése
	Helyzetkép: Hátrányos helyzet és iskolai pályafutás összefüggései
2.	TE A főbb elméletek és azok esetleges cáfolatainak, aktuális oktatási helyzetkép megismerése
	A hátrányos helyzet típusai. Tünetek, okok és megoldások hármas keretrendszer elsajátítása. Esetelemzés.
	TE A hátrányos helyzet típusainak, a hozzájuk tartozó tünetek, okok és megoldások megismerése elméleti és gyakorlati szinten
	Okfeltárás 1.: Romológia 1.
	TE Egyetemes és magyar romológia történeti ismeretek elsajátítása
	Okfeltárás 2.: Romológia 2.
3.	TE Oktatási helyzetkép Magyarországon. Okok és következmények
	Okfeltárás 3.: Szegregáció
	TE A szegregáció okaira és következményeire vonatkozó szakirodalmi ismeretek elsajátítása
4.	Okfeltárás 4.: Nevelésszociológiai magyarázatok. Nyelvi kódok. Töketípusok
	TE Nevelésszociológiai magyarázatok megismerése
	Megoldások 1. Reziliencia 1. Egyéni szint. Életút támogatás, pályorientáció, karriertanácsadás.
	TE A hátrányok ellenére sikeres életutak forrásainak megismerése
5.	Megoldások 2. Reziliencia 2. Intézményi szint. Jó gyakorlatok 1. Támogatások, programok, ösztöndíjak, pályázatok
	TE Lehetőségek elemző feltárása
	Megoldások 3. Reziliencia 3. Intézményi szint. Jó gyakorlatok 2. Hátrányos helyzetű tanulókkal sikereket elérő hazai és nemzetközi iskolák, programok pedagógiai munkájának megismerése.
	TE Jó gyakorlatok elemző feltárása
	Megoldások 4. Kommunikáció a tanulókkal és a szülőkkel
6.	TE A problémákkal terhelt tanulók és szüleik hatékony tájékoztatása és támogatása
	Megoldások 5. A hátrányos helyzetű tanulókkal folytatott munkában partnerként fellépő szakember- és intézményhálózat
	TE Szereppartnerek, gyermekvédelem, jelzőrendszer megismerése
	A félév összefoglalása, problémát vagy újabb kérdéseket felvető tématerületek megbeszélése
	TE A főbb súlypontok áttekintésével lényegkiemelés, rögzítés

*TE tanulási eredmények